

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 80— Cor.
Pe jumătate an 40—
Pe 3 luni . . . 20—
Pe o lună . . . 7—

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 100 franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1 a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 1 Gor.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază

Sedințele comitetului și consiliului național

— Comunicat oficial. —

De Sâmbătă în 9 Noembrie dimineața la orele 10 comitetul și consiliul național țin împreună ședință în Arad. Obiectele de pertractat sunt de cea mai mare importanță și reclamă energie și prudență extremă. În public s'au lansat diferite știri privitoare la pertractările acestea ale comitetului și consiliului nostru național. Avertisăm publicul românesc să nu dea crezământ tuturor știrilor răspândite cu privire la acțiunile Consiliului național român, deoarece adeseori acestea știri se lansează cu scopul vădit de a încurca lumea și a pricinui daună intereselor noastre naționale. „Românul” aduce zilnic toate știrile, pe cari comitetul și consiliul național le consideră ca folositoare cauzei.

De astădată suntem autorizați a da informațiunea, că obiectul de preocupățiune a comitetului și consiliului național a fost realizarea fără amânare a dreptului națiunii române de a dispune însași asupra sorții sale și Consiliul național a luat în această direcțiune demersuri energice și hotărâte. Rezolvarea într'un fel sau altul se așteaptă până Mercuri în 13 Noembrie n. la orele 6 d. a. După acest termen se va desluși, dacă înfăptuirea dreptului națiunii române de liberă dispozițiune asupra dânselor se poate realiza în calea pașnică a bunel înțelegeri între națiunea română și detentorii de azi ai puterii de stat, ori că națiunea română va fi așezată în fața necesității de a-și asigura realizarea aceluși drept firesc prin mijloacele, cari se vor constata ca ducătoare la scop.

Organizarea națiunii române din Ungaria și Transilvania urmează cu energie febrilă și Consiliul național privește ca cea mai de căpetenie necesitate organizarea urgentă și desăvârșită a gardei naționale române în centru și în toate comunele. Sub autoritatea Consiliului național din Arad s'a format în Viena un sfat militar în frunte cu generalul Boeriu, care organizează trupele române aflate pe teritoriul fost austriac. Regimentul de infanterie nr. 64 se află în Viena, regimentele nr. 2 și 51 sunt staționate la Praga și provăzute cu toate cele necesare stau la dispoziția Consiliului național român.

La Arad pe lângă Consiliul național s'a instituit secția militară, care a primit comanda supremă asupra gardelor naționale și are chemarea să organizeze aceste garde în toate comitatele și în toate comunele românești.

În ședințele de acum ale comitetului și Con-

siliului național s'a enunțat principiul și s'a adus hotărârea, că organizarea gardelor naționale și peste tot organizarea vieții politice a națiunii române are să se facă sub conducerea și autoritatea Consiliului național central din Arad exclusiv de după comitate și astfel nici vr'un consiliu național comitatens, nici vre-o persoană singuratică nu are dreptul de a organiza garde naționale ori organe administrative în mod unitar pe teritoriile mai multor comitate. În cazuri excepționale și din motive temeinice abateri dela acest principiu se pot face numai la autorizarea Consiliului național central din Arad.

În legătură cu această hotărâre constatându-se că în Cluj s'a format un senat național român, care în frunte cu dd. dr. Amos Frâncu și dr. Emil Hățiegan pretinde a exercita autoritate asupra întregului Ardeal, Consiliul național român central din Arad a enunțat, că acel senat național nu poate avea drept de dispozițiune, decât numai pe teritoriul comitatului Cluj și numai atât, întrucât dispozițiunile sale vor fi în consonanță cu hotărârile Consiliului central național român din Arad. Spre a elucida această afacere în multe privinți supărătoare pentru interesele noastre naționale Consiliul central din Arad a trimis la Cluj un delegat al său.

Deoarece au sosit rapoarte, că în unele locuri gardele naționale române au fost ordonate sub comandă străină, s'a enunțat principiul, că gardele naționale române stau exclusiv sub comanda supremă a secției militare de lângă Consiliul central din Arad și mijlocit sub comanda organului acreditat de comandamentul central cu știrea și încuviințarea Consiliului din Arad. Unde ar fi alte stări de lucruri, acolo Românii de cinste sunt invitați a lua dispozițiunile cele mai urgente și cele mai energice pentru restituirea ordinii și a supunerii la autoritatea Consiliului central național din Arad.

Ivindu-se întemeiate bănuiele, că organul de publicitate al consiliului central național din Arad „Românul” se face intenționat pierdut prin organele de poștă, adresăm tuturor rugărea să ne anunțe prin poștă, telegraf ori telefon, dacă nu ar primi regulat „Românul”. Totodată invităm pe toți Românii de bine să aboneze acest ziar, care rupând lanțurile robiei sale de doi ani, renăscut ca pasărea Phoenix vestește neamului nostru învierea la viață liberă națională.

Fapte!

(tb) Zilele de vifornită, pornite din psihologia tuturor timpurilor de zguduiri și prefaceri mari istorice, au trecut. Vieța politică și socială își reia cu încetul cursul în alvia, ce i-a croit-o evoluția istorică, imperativul categoric al vremurilor, izbândă ideilor asupra forței brutale.

Poporul românesc din Transilvania și Ungaria n'a făcut niciodată și nu va face nici acum, căci n'are nevoie, politică revoluționară. Luptele ce le-am purtat pentru conservarea ființei noastre, atăcată în leagănul orbârșiei sale, și realizarea aspirațiilor noastre naționale au fost totdeauna constituționale. Că n'am fost ascultați și considerați nu e vina noastră, ci a sistemului nefast, ce a stăpânit viața publică din acest stat. Consiliul nostru național român nu e fățul unei revoluțiuni, nu e o alcătuire scoasă la suprafață prin asanumita „revoluție maghiară”, ci o consecință, ce a urmat în mod firesc și logic din luptele noastre politice, din adoptarea soluțiilor lui Wilson prin factorii responsabili ai monarhiei de temelii ai păcii universale.

Pornind din acest adevăr și urmând în clădirea viitorului nostru logica evenimentelor prima și cea mai de căpetenie datorință, ce-o avem în momentele de față e: Să ne manifestăm în concertul neamurilor de stăpâni peste viața și soarta noastră, să dăm dovezi la lume, că conștiința noastră națională oțelită și coaptă prin luptele și suferințele noastre seculare, ne-a făcut maturi și demni pentru o aranjare și înfăptuire corăspunzătoare cerințelor civilizațiunii omenesti și noului drept internațional a tuturor condițiilor și aspirațiilor noastre la o viață liberă. Celeritatea cu care se desfășură evenimentele și fazele marilor prefaceri ne impune a pune imediat în aplicare, în concepția sa nefalsificată și adevărat democratică, principiul liberii dispoziții de noi însine, dreptul natural și indiscutabil al Consiliului nostru național de a lua în mâinile sale direcționarea întregii administrații de stat a tuturor teritoriilor locuite de Români din Ungaria și Transilvania. Fără a avea sub nemijlocita noastră conducere și stăpânire, dar pe lângă deplina respectare a principiilor lui Wilson față de națiunile surori, ce se află în minoritate în comitatele locuite de Români, aceste teritorii, sfurtările și nizuințele Consiliului național român de a preveni anarhia prin restabilirea și susținerea păcii și a ordinii legale devin — precum s'a dovedit în mai multe cazuri — iluzorice. Dorim din adâncul inimei noastre, ca licvidarea și trecerea dela lumea veche la cea nouă să se întâmple fără zguduiri și tulburări, fără scene regretabile și pagube inutile în averi și vieți omenesti. Vrem să împlinim misiunea istorică a neamului nostru solidari și puțerea credincioși trecutul nostru.

Vremea vorbelor au trecut, faptele au rest!

Rugăciunea noastră.

— Cu cuvinte din sfânta Scriptură. —

Doamne Dumnezeu nostru! Păcătuitu-ți-am și noi și părinții noștri. Rătăcit-am dela calea adevărului și lumina dreptății nu ni-a strălucit nouă și soarele nu ni-a răsărit nouă. N'am ascultat de robii Tăi, cari au vorbit în numele Tău către mai marii noștri și către poporul țării. Și iată ribi am fost în pământul ce ai dat părinților noștri, spre a mânca rodul lui și bunătățile lui. Căzut-a cununa capului nostru; toată tara e pustie. Sabia a ajuns până la suflet. Vestelitu-ne-am cu toții ca frunza. Lipitu-s'a pielea noastră de oasele noastre; uscatu-s'a, ajuns-a ca lemnul.. Sfintele noastre și frumuseța noastră s'au pustii și le-au spurcat pe ele neamurile străine. Moștenirea noastră întorsu-s'a la alții, casele noastre la străini. Suspina tot piporul, căutându-și pânea; datu-si-au și cele pretioase pentru hrană. Ne câștigăm pânea cu prețul vieții. Pe bani beut-am apa noastră. Cumpăratu-ni-am lemnele noastre. A Ta, Doamne, este dreptatea, iară nouă rusinea feței.

Drept ești, Doamne, și drepte sunt judecățile Tale. Drept ești Doamne, și toate lucrurile Tale, și toate căile tale sunt milă și adevăr și judecată adevărată, și drept judeci în veac. Nu este Dumnezeu afară de Tine, carele să aibă grijă de toate. Tu ai văzut strămtorarea părinților noștri și ai auzit strigarea lor. În vremea strămtorării lor strigat-au către Tine și Tu i-ai auzit din Ceriu, și în îndurarea Ta datu-li-ai mântuitori, cari i-au mântuit din mâna dușmanilor. Și acum, Doamne, Tu ești Părintele nostru, totu lucrul mânilor Tale suntem.

Cutremurat-ai pământul, Doamne! Cine este asemenea Tie între Dumnezeli, Doamne? Cine este asemenea Tie mărit întru sfinți, minunat întru mărire, făcător de minuni? Iată, noi venim la Tine, că Tu ești Dumnezeu nostru, căci Tu ai zis: O poporul meu! Rana ta este dureroasă. Pedepsa fărădelegii tale împlinitu-s'a. Scoală-te. Vino piporul Meu, intră în cămările tale și închide ușile tale după tine. Eu sunt Domnul Dumnezeu vostru. Eu sunt cu tine... de voi și nimici toate popoarele, între care Te-am împrăștiat, pe tine nu te voi nimici. Sfărma-voi jugul de pe tine și voi rumpe cătușile tale. Lărge-voi hotarele tale. Aduna-vă-voi dintr-o parte și vă voi strânge din țările în cari sunteți împrăștiați. Restatori-voi judecatoriți tăi, ca mai înainte, și sfinții tăi ca la început.

Doamne, Tu stăpânești peste viața și peste moarte, și pogori la porțile iadului și iarăși ridici. Înaintea Ta aducem rugăciunile noastre, nu pentru dreptățile noastre, ci pentru multele Tale îndurări. Dă-ne ajutor, ca să scăpăm de strămtorare. Dumnezeu Mântuitorul nostru, ajută-ne nouă pentru mărirea numelui Tău, ca să se sălășluiească mărirea în pământul nostru. Amin.

D'ale Românilor.

Ministri români. — Violențe germane. — Ce va fi cu Ungaria. — România numește ministri pentru Ardeal și Bucovina.

Zlarele maghiare publică din *București* vestea senzațională, că guvernul Marghiloman a demisionat. În legătură cu aceasta se anunță din *Iasi*, că nu de mult a sosit acolo un aviator francez dela cartierul general francez din Belgrad, care a predat guvernului român nota antantei. La aceasta guvernul Marghiloman și-a dat demisia. După știri venite din *Iasi*, în curând vor fi numiți doi ministri pentru Bucovina: Flondor și Nistor. Alți doi ministri vor fi pentru Ardeal: Alexandru Vaida și Dr. St. C. Pop.

Dăm și noi această știre cu rezerva cuvenită.

Un ziarist maghiar înapoiat de curând din *București* spune, că Români au ură neîmpăcată față de Germani. Trupele lui Mackensen au depoluat de tot nenorocita țară ajunsă sub stăpânirea lor. Caracteristic pentru *asprimea* nemtească este demonstrația din Dumineca trecută. Mackensen nu s'a mulțumit numai cu atât, că a împrăștiat brutal multimea demonstranților, ci a condamnat țara la pedeapsă în bani de un milion de lei.

România e ocupată de-o armată de vre-o 220.000.

Din *București* se anunță: Regele Ferdinand adresează proclamație către popor, în care promite votul universal și că va împărți între țărani două milioane hectare de pământ.

Ziarul „*Világ*” scrie: Se poate mântui integritatea Ungariei? Grijă aceasta de mai multe luni devine din clipă în clipă tot mai dureroasă. Ne îndreptăm privirile spre viitor și încercăm să ne facem icoana frumoasă a unei Ungarii, care să fie republica liberă a tuturor națiunilor conlocuitoare. Cât de frumoasă ar fi viața într-o Ungarie ca aceasta! Ce fortăreață puternică a păcii și liniștii, ce cămin admirabil al progresului ar fi o Ungarie ca aceasta. Oare putem nădăjdui că așa va fi? O, frați Români și Slovaci, cari acum vă sfătuiți despre soarta voastră și a noastră, de-ar călăuzi o înțelepciune prevăzătoare deciziunile voastre!

Acum s'ar putea creia între Carpați și Dunărea de jos pacea eternă și alianța frățească a națiunilor. Dar cât de groaznic ar fi, dacă s'ar tăia rana adâncă și ar rămânea spin în sufletul Maghiarilor. Ne îngrozim, când gândim la ideea politică, care ar putea să rămână în viața Maghiarilor devenind direcție politică. Atunci nouă nu ne rămâne decât rolul de a sta la o parte și a ne închide într-o tăcere dureroasă. Și întreg florul maghiar va fi luat de o armată, care va striga după răsbunare lăhănită de revansă și va căuta alianță chiar și cu dracul.

Tristă perspectivă!

Ispășire.

Notele adresate Germaniei grăiseră limpede Wilson după recunoașterea și primirea în întregime din partea Germaniei a punctelor ce formulase, și-a dat voie să-și aleagă: *ori abdică de Kaiserul ei, Wilhelm, și atunci stă cu ea de vorbă, — ori nu abdică și atunci capitulează.*

Ce va alege Germania? — mare era fierberea. Partidul militar, pangerman, care trăia până mai ieri în închipuirea că Germania trebuie săstăpânească rotogolul pământului — *Deutschland über alles!* —, stăruia să susțină cu orice preț pe Kaiserul său. Ceilalți, socialisti-democrați mai ales, n'au stat mult pegânduri: au trimis ultimul de abdicare Kaiserului. În răstimp s'a urnit și răscoala. Incredințații pentru armistițiul pleaseră spre apus.

Oare ce duc acești încredințați antantei: *pe Kaiserul sau capitularea*, — oare ce jertfesc: un om, de dragul căruia s'au săvârșit toate câte s'au săvârșit, sau o țară întregă, care altă vină n'a avut decât că a ascultat orbește de acest om și în care milioane de oameni de zeci de ani au căpătat o creștere a tirăniei și grandomaniei, în scopul răsbunării și al mării deșante? Așa se întebau toți...

Acum știm; știrea am dat-o în numărul nostru trecut, la ultima oră. *Wilhelm a trebuit să abdică de tron* nu numai în numele său, ci în numele întregii dinastii. S'a împlinit. „*Cu Hohenzollernii nu vom sta niciodată de vorbă*” — zisese antanta — și nu stă...

Nu-l regretă însă nici poporul său. Când s'a lăsat vestea, pretutindeni a erupt bucuria în demonstrații sgomotoase. Amarnică pedeapsă!...

Și de ce? Doa știm, că popoul german e una, conorescut sufletește cu Kaiserul său, — că oriunde apărea însuflețea, electriza, — că în clipele și situațiile cele mai grele era destul nu o vorbă, ci chiar și numai un semn de-al său!... Alipirea lui, dragostea lui către popor a fost numai o părere, o prefăcătorie: când vorbea nu vorbea și din suflet; când lăuda pe cei ce duc greul și făptuiesc cu adevărat, pe sine se lăuda, — iar când se întâmpla să sărute pe careva dintre cei mici, dintre cei ce de zeci de ani

asudă să fabrice fier și foc, sărutea cu buzele reci, pe sine mărindu-se.

Și schimbata-s'a și mersul lumii. Poporul german, massa mare, și-a deschis ochii, a privit viitor și i-s'a arătat o altă viață, o viață a muncii pacinice, o viață fericită în mijlocul popoarelor libere ale lumii. Pace peste tot, — *Friede über alles!*

Spre lumea nouă...

Situația în Ungaria.

Cine a dictat cele 18 puncte?

Franchet d'Esperay, generalul francez, pe care delegați ai presei îl descriu în felul următor:

Are 62 de ani, dar abia pare de 42. Indesat mic, grăsuliu, e însă robust. Statura robustă l-o reliefează și mai bine bluza militară, vânăta, strânsă la brâu cu cordon, pe piept plină de decorații, stele și bande colorate. Picioarele puternice, în cizme elegante, sprijinesc trunchiul ca doi stâlpi masivi; trunchiul poartă niște grunzazi vânjoși, iar acesta un cap splendid, bărbătesc, creol, ars de soare, bătut de vânturi. La întâia privire te opresc doi ochi negri, inflăcărați și pătrunzători, plini de curiozitate, adumbriți de niște sprâncene negre stufoase. Mustata neagră e retezată, iar părul negru, tuns scurt, abia de încovunțește pe la tâmpile. Gura și nasul puțin încovoiat dacă tradează doar ceva asprime ori chiar cruzime.

Stă răzimat cu brațul stâng de marginea căminului din odaia de primire. La intrarea și prezentarea delegaților inclină numai ușor din cap.

Odaia e luminată de două lămpi de petrol, — îndărătul celor prezenți. Toți par niște fantome pe-o pânză luminată, — fiecă mișcare la proporții enorme în umbra ce-o aruncă: luminația face impresie deprimătoare, stranie.

Silueta generalului se desenează tocmai pe abajurul lampeii, — când la cealaltă parte a căminului, *Károlyi Mihály*, îndărătul căruia stau delegații maghiari, începe să cetească memorandumul.

Generalul ascultă cu fața rigidă, într-o ținută mândră, aproape aspră. Nu-și ascunde plăcerea, nici neplăcerea. La unele pasagii aprobă din cap, aceasta mai rar, mai adesea reprobă, repede, cu vehemență. Alteori intrerupe. Vorba-i e ruptă și tăietoare, ca ascuțitul briciului.

Impresii dela tratatele de armistițiu.

Membrii delegației maghiare de pace s'au înapoiat din Belgrad. Dar primirea de care s'au bucurat, discuția cu generalul francez — le va rămânea multă vreme în amintire. Iată cum își spun impresiile membrii acestor delegații.

Ministrul președinte, *Károlyi* spune, că în Belgrad a petrecut cele mai agitate clipe din viața sa. Când a intrat în vilă (unde a avut loc întâlnirea cu generalul *D'Esperay*), a simțit o extremă încordare a nervilor. A intrat generalul. Ce le-a spus despre Maghiari sunt adevăruri crude și am simțit că sunt dator să recunosc, că deși n'am spus lucruri de acestea, dar în tot cursul războiului m'am gândit la ele...

Mai amănunțit își spune impresiile scriitorul *Hatvany Lajos*. Întâlnirea n'a avut loc în cadrele unor forme plăcute. Sunt în fața generalului. *Károlyi* prezintă membrii delegației. Generalul nu le întinde mâna, ci salută mișcând din cap. A fost mai mult o mișcare a pleoapelor.

— Dta ești ministrul președinte? Dta ești *Károlyi*? Stai în față cu mine, să te vad!

Lui *Jászai* îi zice: Dta ești ministru? Ai fost deputat?

Károlyi nu poate ceti bine la lumina slabă de petroleu. — Nu vezi? E întunec. Dvoastră sunteți vina, ați tăiat firul electric.

— Nu noi — zice *Károlyi* — ci Nemții.

Când *Károlyi* a vorbit de Cehi, îl intrerupe: Ceho-Slovaci. Fiind vorba de crufarea muzeelor, răspunde: Jefuirea muzeelor! Acesta-i lucrul „bosilor” (Nemților)! Delegația cere să ordoneze Cehilor să nu oprească transportul

cărbunilor din Germania. — Dați comitate, vă dau cărbuni.

Károlyi spune, că armistițiul încă nu-i încheierea păcii. Generalul își întinde acum palma: — În mâinile mele sunt naționalitățile, le dau drumul asupra voastră, dacă nu vă supuneți.

Înainte de a începe generalul să-și cetească răspunsul — întreabă pe Bokányi că știe franțuzește? La răspunsul că nu, spune lui Hatvany să-i traducă ce va ceti. „Vreau ca conducătorul muncitorimei să audă, pentru că aceasta sună oamenilor săraci, cari nu pot merge în Svitiera ca și contele Károlyi.”

Mai târziu zice: Voi ați înzultat în ziarele voastre Franța, care nu v'a făcut vouă nimic. — Nu toate ziarele, — zice Jászai.

— Assez! Assez! (Destul! Destul!) strigă generalul, dând puternic cu piciorul.

Acum vine rândul la Ardeal. Károlyi continuă: Dă-mi voie dle general, majoritatea Ardealului e maghiară.

— Cunosc cum fabricați voi pe Maghiari. Cunosc apucăturile statistice. Știu, Săcuii! De aceia mă voi îngriji. Cunosc eu istoria.

Károlyi vorbește despre Ungaria.

— Zi mai bine pământul „maghiar”. Așadar poate fi vorbă numai de pământul locuit de Maghiari.

— Acolo apoi faceți ce vreți, nu ne amestecăm.

Contractul preliminar.

Delegații maghiari au iscălit contractul de armistițiu condiționat. Astfel contractul preliminar, încât sfatul militar din Versailles va garanta cererea delegației maghiare, intră în vigoare fără alte formalități.

S'a cerut adecă asigurarea hotarelor de azi ale Ungariei — fără Croația și Slavonia — până la conferința de pace (— nu în conferința de pace, cum ajunsese întâia știre).

Cererea telegrafică nu s'a trimis direct, ci prin radiografia din Salonic, în urmare răspunsul va întârzia.

„Germanii apără siguranța Ungariei de sud”.

În urma evacuării teritoriilor ocupate, s'au așezat, între alții, în Bačka, și câteva mii de soldați germani. Armistițiul încheiat cere într-un punct desarmarea trupelor germane în trecere prin Ungaria. În Szabadka au desarmat în temelul acestui punct cinci mii de Germani. Comandantul, un căpitan german, a protestat în scris la Consiliul național. În protestul acesta între altele se spune: „Încât trupele germane, cari apără siguranța Ungariei de sud, vor ajunge în vre-o situație strategică defavorabilă, răspunderea va avea-o Consiliul național”. Ce e drept, au fost provocați să se depărteze în răstimp anumit, căci la dincoară vor fi internați, — e caracteristic totuși pasajul ce-l semnalăm din protest.

Vin trupe franceze și engleze.

D'Esperay a declarat înaintea delegației maghiare, că va merge la Budapesta cu un batalion de Francezi.

Trupe franceze și engleze vor ocupa — de altfel — și alte localități și puncte strategice în Ungaria, în înțelesul contractului încheiat. Se crede, că trupele acestea vor număra vre-o 50 mii soldați. D'Esperay și-a asigurat deja transportarea trupelor. A pretins 100 locomotive și 2000 vagoane, recvirarea alor 25.000 cai și recvirarea alimentelor și nutretului. Vor plăti prețuri curente.

Pentru liniștire, semioficios se anunță, că „ocuparea nici la un caz nu se va face în proporții mari, — e vorbă numai de atât, că comandamentul antantei va trimite aici trupe engleze și franceze”.

SITUAȚIA ÎN GERMANIA.

Wilhelm.

Puternic, în mantie, cu aur, argint și pietre scumpe până mai ieri; prefăcut, mândru, genial, cu toate atribuțiile, — azi om ca toți oamenii, cu însușiri, cari nu întrec într-un nimic pe cele ale unui muritor...

Născut dintr-o familie, în care nebunia apare tot la a doua-treia generație, a moștenit germanul sângelui infectat: brațul stâng paral-

zat, azul greu cu urechea stângă și — regulat de două-trei ori în an — sgârchiuri epileptice. Surmenajul Hohenzollernilor!

Ca moștenitor de tron, cu apanaj de 90 mii coroane, făcea datorii peste datorii; ca „Imperator et Rex”, (Impărat și Rege), urmărit neconținut de gândul boalei grele, în vesnică neliniște, era tot pribeag, în drum, nicăiri mai mult de-o zi. Sgârțit și prădalnic în același timp.

Ca un al II-lea Nero îi plăcea să știe lumea și să-l admire, cum călărește, mână caii, vânează, desenează, aranjează teatru, însuș joacă cutare rolă în teatrul curții, — că scrie piese de teatru, ba compune chiar și piese muzicale. Mândria se resfrângea din toate ale sale ori cari îi purtau numele. Vai de cel ce se îndoia; păția ca unul dintre mulții mareași de curte, pe care l-a trimis imediat, fiindcă a cutezat să tradeze fratelui împărătesci, că o piesă muzicală, sub numele Wilhelm, a compus-o cineva care-i face și vorbirile lui împărătesci. Mândria-i soră cu minciuna și tirănia.

Dornic de putere până la exaltare, ar fi voit să stăpânească lumea. Umblirea Franței a fost exploatată de acest om mândru. Sub masca unei pregătiri împotriva revanșei din partea Franței, i-a succes să pună toate brațele muncitorilor și frământările capetelor mari în serviciul dorului său de stăpânire. A militarizat fabricile, școlile și duhul din ele, educația; a militarizat scrisul, pe toți și toate; a înăspriț și sălbătăcit sufletele, — și în urmă s'a trezit că dușmană îi este lui — și pentru el și poporul lui german — toată lumea, chiar și aliații „sinceri”.

Zadarnic promisese la începutul războiului soldaților: „Veti merge acasă înainte de a-și scutura arborii frunza”, — înzadar cerca să înducească pe muncitorii sătuți... de rele cu vorbe:

„Dumnezeu l-a rânduit pe fiecare la locul ce i-se cuvine în urma putințelor sale, pe mine împărat, pe voi de muncitori...!” — zadarnic repetă neconținut: „Noi, Germanii, ne temem numai de Dumnezeu și de nimeni altul!” S'a prăbușit un împărat mândru și sătuț.

În tolu marilor prefaceri.

Abzicerea Kaiserului și a dinastiei a anunțat-o officios cancelarul Maximilian principe de Baden. I-a urmat se vede și el, pentrucă o scurtă telegramă din Berlin aduce știrea, că deputatul socialist Ebert și-a ocupat deja postul de cancelar. Toate merg repede.

Se vor face în curând nouă alegeri și atunci adunarea națională va hotărî viitoarea formă de stat a poporului german, „socotind aici și pe acele popoare, cari doresc să intre în cadrul Țării nemțești.

Că noua formă de stat va fi republică, abia mai începe îndoială.

Germania întregă e azi în brațele revoluției. A pornit din răsărit-miazănoapte și s'a întins acum până la apus și miazăzi (Mecklenburg-Schwerin, Rostock, Drezda etc.). Pretutinderi se organizează miliția și muncitorii în sfaturi, luând în mâinile lor administrația. În genere revoluția decurge destul de neted. Vărsările de sânge au încetat, mult-puțin, în urma depărtării dinastiei. În Berlin s'au făcut mari manifestații de bucurie și imediat au proclamat republica, iar de cancelar pe deputatul Ebert, care va alcătui în curând guvernul republican. Garnizoana s' alăturat socialistilor; „Libertate, pace, pâine” erau scrise pe tablele ce le purta multimea. Ministrul de războiu încă s'a alăturat răscoalei. Gloata a intrat în palatul Kaiserului: Pe balconul, de unde vorbea Kaiserul în 1914, fălăie steagul roșu.

Lucruri asemănătoare s'au întâmplat în capitala Bavariei, în München. Poporul a depus dinastia de Wittelsbach și a proclamat republica bavareză. Conducerea provizoră — până la alcătuirea reprezentanței populare — a dat-o sfatului muncitorilor, al țăranilor și celui militar. Garnizoana s'a alăturat guvernului republican. — Noul guvern are în frunte pe A. Kurt.

Regele a plecat în Svitiera, țara regilor fără regate, „locul de refugiu al bogătanilor” — cum a zis D'Esperay.

Retragerea trupelor bavareze din Tirol, despre ce am dat știre în numărul trecut la „Ultima oră”, e urmarea acestor întâmplări.

A abzis și dinastia de Braunschweig.

Pierderi în apus.

Germanii au pierdut și fortărețele Sedan și Maubeug.

După agenția Havas, antanta a capturat în luna Octombrie 2427 ofițeri și 105.871 soldați de rând, 2064 tunuri și 13.639 mitraliere, — dela bătălia a doua dela Marne: 7990 ofițeri, 364.365 soldați de rând, 6217 tunuri și 38.662 mitraliere.

Destrămarea monarhiei.

Frământări și lupte spre libertatea națională.

Ungaria.

După o știre din Praga, deputația Ucrainenilor (Ruteni) a cerut dela Wilson, ca Ucrainenii, cari au trăit până acum între granițele Ungariei, să fie anexați (alăturați) la statul cehoslovac. Dacă conferința de pace va hotărî în acest înțeles, statul cehoslovac va ajunge în vecinătate imediată cu Rusia și România.

Slovacii înființează pretutinderi garde naționale, cari jură supunere Consiliului național slovac.

Pentru guvernarea provizoră a ținuturilor locuite de Slovaci în Ungaria, Narodny Vibor (Adunarea națională) din Praga a trimis pe următorii comisari: dr. Scroba, președinte și com. de finanțe, dr. Blaho com. de interne și agricultură, dr. Dener, com. de miliție și de justiție și Stefanec, com. de culte și instrucție.

Trupele cehice înaintează. Se vestește ocuparea orașului Nagyszombat și desvoltanta trupelor înspre Galanta, Galgoc, Nyitra și Érsekújvár.

Consiliul național maghiar a dispus, ca două regimente panterate să plece spre Gallanta împotriva Cehilor, — Cehii ar fi părăsit comuna din graniță, Csaca.

Trupe de ale Slavilor de sud, aliate cu trupe engleze și franceze, au ajuns la Vinkovce și Petervarad (față în față cu Neoplanta, unde sunt trupe sârbești.)

Trupe sârbești au ocupat Biserica Albă, Vârșetul, Paņiova (2 regimente) și Becicherecul Nou.

În Törökbecse (lângă Tisa) s'au prezentat doi ofițeri sârbi înaintea pretorului și l-au întrebat de n'au lipsă de armată sârbească pentru susținerea ordinii. Au venit din Bačica, peste Tisa. — Răspunzându-le pretorul că n'au lipsă, s'au depăntat, observând însă că vor face raport comandei lor din Neoplanta și vor urma amăsurat ordinului ce vor primi.

Ziarul „Világ” dă următoarea curiozitate: „Și Românii cred c'a sosit timpul, să-și realizeze aspirațiunile prin ocupări anticipate. Din comitatul Carasseverinului populația maghiară se refugiază cu mii. Știri necontrolate spun, că Vineri miliția română a ocupat Caransebeșul.”

Austria.

În ședința de mâine, camera Austriei nemțești va face propunerea ca să se proclame de republică și ca republică să se alătore marelui republici germane.

Italienii au ocupat Tirolul de sud până la Brixen. Bozen, Meran și Mals sunt în stăpânirea lor. S'a dat ordin, ca armatele italiene să ocupe ținutul Etsch—Eisack, precum și punctele de controversă spre nord de linia Alpiilor.

Noul guvern polon, în Lublin a proclamat republica democrată, careia vor aparține toți Polonii, de pretutinderi.

In *Lichtenstein* și *Voralberg* se fac mari agitaii pentru anexarea la *Svizzera*.

Voralberg s'a declarat de republică.

O circulară istorică.

Preasfințitul Părinte al Caransebeșului, Dr. E. Miron Cristea, a trimis clerului său următoarea circulară, în care svăcnește duhul zilelor mari de azi. Cetiiți, frați Români, cu stinținea acest document istoric al bisericii noastre ortodoxe de aici, care ne-a păstiat neatins sufletul feciorelnic prin urgii de veacuri. Preasfințite, ne închinăm!

CĂTRĂ

lubitul cler din eparhia ortodoxă-română a Caransebeșului.

Războiul de acum și duhul creștinesc, cuprins în soliile marelui prezident al Statelor-Unite din America, *Wilson*, a provocat o epocală prefacere și în viața națională a poporului român din Transilvania și Ungaria. Astăzi toată lumea recunoaște fiecărui popor dreptul de a dispune asupra sa. În consecința acestui principiu fundamental pentru viitoarea dezvoltare și organizare a poporului român, comitetul patidului național român ales de marea conferență națională, este recunoscut din partea tuturor factorilor competenți de conducătorul și reprezentantul legal al neamului nostru. Vrednicii bărbați ai conferenței și ai comitetului, tăria convingerei lor naționale, munca lor neobosită și suferințele de mucenici ale celor mai aleși fruntași în lupta pentru drepturile poporului român, precum și hotărârile demne ale conferențelor noastre naționale, sau ale marelui sfat, au înălțat cauza neamului și au contribuit în mare măsură la împlinirea aspirațiilor noastre naționale, a căror împlinire se apropie.

Acest comitet — și până la completarea sa — a luat numirea de *Consiliul sau statul națiunii române*.

El este în aceste timpuri de prefacere cea mai înaltă autoritate națională a poporului român, care și în muna din viitor imploară mereu ajutorul lui Dumnezeu.

Sfânta tradiție a bisericii noastre ortodoxe răsăritene a fost în slujbele sale totdeauna cu deosebită luare aminte la autoritatea, sau stăpânirea lumească. Cu atât mai vârtos trebuie să o facă aceasta biserica poporului român, pusă pe temelii naționale.

Deci — și până când Preasfințitul sinod episcopesc în deplina sa competență va statori conform noilor stări de drept definitive eccleniile și pomenirile respective — dispun următoarele:

1. La Ectenia cea mare dela începutul slujbelor se adaugă la locul cuvenit:

„Pentru înalta noastră stăpânire națională și pentru marele stat al națiunii române — Domnului să ne rugăm”.

2. La ectenia după sfânta evanghelie:

„Încă ne rugăm pentru înalta noastră stăpânire națională și pentru marele stat al națiunii române, pentru mântuirea și iertarea păcatelor lor, și pentru ca Domnul Dumnezeu mai ales să le deie spor și să le ajute într-o toate lucrurile lor spre binele obștesc”.

3. La esirea cu sfintele daruri, după pomenirea episcopului:

„Pe prea înalta noastră stăpânire națională și pe marele stat al națiunii române — Domnul Dumnezeu să le pomenească întru împărăția Sa”.

Caransebeș, în ziua sf. marelui mucenic Dimitrie, 1918.

Cu arhieriasca binecuvântare:

Dr. E. Miron Cristea,
episcop.

Oficiale.

ORDIN I.

cătră secțiunile cercuale ale gardei naționale române din Arad.

1. Comanda gardei naționale române din Arad s'a mutat în edificiul școlii civile: Arad, Ferenc-tér, unde va sta la dispoziție telefonul Nr. 939.

2. Garda națională s'a organizat în secții cercuale cu sediile în reședințele cercurilor vechi administrative.

3. În fiecare secție cercuală va lua comanda ofițerul cel mai bătrân în rang, iar ofițerii cari locuiesc în acel cerc administrativ sunt împărțiți sub comanda acestuia.

Ca și comandantii sunt designați:

I. Arad: Căp. Moisă Riscuta.

II. Pecica: Locot. Dr. Virgil Ciacian.

III. Nădlac: Subloc. George Ardelean.

IV. Aletea: Subloc.: Ionel Capra.

V. Chișineu: Loc.: Dr. Adrian Popescu.

VI. Siria: Loc.: Stefan Penes.

IX. Borosineu: Vol.: Dr. Silviu Păscuț.

X. Târnova: Steg.: Petru Petica.

XI. Borosbeș: Loc.: Stefan Neamtu.

XII. Hălmagiu: Dr. Ioan Suci.

XIII. Baia de Criș: Căp. Dr. Nerva Oncu.

XIV. Mariaradna: Căp. Dr. Eugen Beles.

XV. Lipova: Loc.: Dr. Teodit Roxin.

XVI. Aradul-nou: Căp. Dr. Aurel Crisan.

Indată ce sosesc acasă ofițerii mai bătrâni, vor lua comanda, și vor raporta zilnic.

4. Comandantii secțiilor cercuale vor compune imediat lista ofițerilor aflați în cercul respectiv și formând cu ajutorul acestora gardele rurale (sătești) în toate comunele, vor designa ca comandantii ai acestor garde pe ofițerii, cari locuiesc în comunele respective.

5. Comandantii secțiilor cercuale vor compune lista gardelor rurale cu rubricile: a) Nr. curent; b) Rangul; c) Numele, d) Anul nașterii; e) Regimentul, în care a servit; f) Ziua intrării în gardă.

Listele amintite în p. 4 și 5 le vor așterne apoi cu posibilă urgență comanda centrală.

6. Comandantii secțiilor cercuale să așternă un inventar punctual despre armele, hainele și muniția, care este în posesiunea gardelor.

7. Comandantii secțiilor cercuale să anunțe oficios în fiecare comună, că toți particularii, cari nu sunt gardiști și au arme, muniție etc. sunt obligați să anunțe și să predece armele gardei rurale din acea comună și despre aceste arme să se ia notă în inventar. Întrucât vor fi astfel de particulari, cari deneagă predarea armelor, despre aceștia să se așternă o listă nominală.

8. Comandantii secțiilor cercuale să constate în cari comune s'au format deja garde străine și să raporteze despre numărul acestor garde și tinuta acelor față de gardele noastre, atât în comunele mixte, cât și în cele străine.

9. Comandantii secțiilor cercuale să se pună în contelegere cu gardele străine din comunele mixte cu scopul, ca contingentul gardelor străine să nu treacă peste 5% din numărul locuitorilor de altă nație și stabilind proporția legală să pretindă desarmarea gardiștilor, cari trec peste 5% și împărțirea armelor cu gardele noastre în proporția cuvenită.

10. Pentru conformitate se trimt listele nominale la comandantii secțiilor cu îndrumarea, că aceste liste să le substearnă în ziua 1, 11 și 12 a fiecărei lune la comanda gardei naționale române în Arad, care va griji să primească gardiștii soldul pe zilele petrecute în serviciu.

11. Comandantii secțiilor sunt îndrumați să formeze imediat garde separate pentru asigurarea trenurilor, cu contingentul de 4 ofițeri și 20 feciori pe linia Arad—Zam, 4 ofițeri și 200 feciori pe linia Arad—Brad, 4 ofițeri și 200 feciori pe linia Arad—Chitighaz.

Până când se vor organiza aceste garde separate sunt îndrumați comandantii gardelor rurale să institue la toate gările garde, spre a asigura edificiile, liniile, materialul trenului și a transportelor și mai ales a personalului dela gări, cu un cuvânt spre susținerea ordinii în gări.

Arad, la 9 Noemvrie 1918.

Majorul Vlad
comandant.

AVIZ.

Broul central al consiliului național român și secția militară a acestui consiliu s'a mutat din casa dtul deputat Dr. St. C. Pop în școala civilă de băieți din piața Ferenc, în apropierea spitalului comitatens.

INFORMAȚIUNI.

Se duc Nemții. Sâmbătă a trecut prin Arad generalul Mackensen. Pe urma lui rând pe rând se duc și grosul armatei, care a ținut ocupată și a terorizat România și Serbia. Soldații germani îngâmfai și plini de încredere de odinioară se retrag acum plouați. Pe străzile Aradului au trecut ieri lungi coloane de automobile, toate încărcate. Alte șire lungi de care le urmează. E un tablou ciudat. Carele iafăș încărcate cu multe de toate le trag cai, dar cele mai multe vite din România. Se duc Nemții și cine știe câte suspine și blesteme duc cu dânșii.

Apponyi se retrage. Fostul ministru de culte și instrucțiune publică contele Apponyi se retrage cu totul din viața politică. O face aceasta, știind că în felul acesta face serviciu țării dar și din motivul, că guvernul revoluționar introduce reforme, cari rup cu tradițiile, de cari este legată întreaga lui ființă. Nobilul conte sigur nu se poate înfrîca cu gândul ca cei opoșiți să se ridice la o nouă viață.

Apponyi este autorul faimoasei legi școlare, care prin bilngvismul ei a sugrumat școala românească. El a dat ucaturile prin cari introduce în preparandăle românești comisarfi guverniali cu rolul de polițisti, el a căutat să vârască și în biserica controla aceasta polițială în numele ideii de stat maghiar unitar.

E firesc, că acum nu poate vedea prăbușirea lucrurilor acestora, cari i-au fost dragi. Nobilul conte se retrage, Românii sigur nu-l regretă. Și vor păstra amintirea ca a unuia, care a sămănat afurisita ură între popoare.

Ultimele știri.

Budapesta. — Clemenceau a trimis generalului D'Esperey următoarea telegramă, pe care acesta a comunicat-o guvernului maghiar: **Te somez, ca să tratezi cu contele Károlyi Mihály numai despre afaceri curat militare, cu eschiderea oricărui chestii de altă natură. Să urmezi strict acestei directive.**

În consecința guvernul maghiar a primit ieri, în sfatul ministerial, definitiv contractul preliminar, fără condiție.

Antanta a pus condiții foarte grave Germaniei.

Din Budapesta se comunică oficios condițiile de armistițiu dictate Germaniei.

Evacuarea în 14 zile a Belgiei, Franței și Alsaciei-Lorenei; evacuarea țărmlui stâng al Rinului, asemenea și a unei zone de 30—40 km. lățime în dreapta Rinului în răstimp de 14 zile. Predare de arme, muniții și mijloace de comunicație pe uscat, mare și în aer.

Capitulare necondiționată în Africa de ost. Restituirea numerarului băncii belgiene și a aurului rusesc și românesc.

Blocada pentru corăbiile germane se menține.

Budapesta. Ministrul Jászai va sosi Mercuri la amezai cu automobilul la Arad, ca să urmeze tratative cu Românii.

Berlin. — Wilhelm s'a refugiat cu familia în Olanda.

Timișoara. — Trupe sârbești înaintează cu înțeleală spre Timișoara. Se svonește chiar că sunt în Timișoara împreună cu trupe franceze.

Praga. — Consiliul național ceh a hotărît trimiterea unei trupe de 30000 soldați pentru ocuparea alor 18 comitate din Ungaria de

Redactor responsabil: Dr. Sever Miclea.
Editor responsabil: Aurel Rusu.